

Тамара Кржемінська

А Б Е Т К А для малюків

Городня - 2017

АБЕТКА – АЗБУКА

Абетка - книжечка розумна і привітна,
Дає знання маленьким діткам.
За те її потрібно дуже поважати,
Що вчить читати і писати.

З великим хистом і бажанням
Допомагають літери в навчанні,
Їх в українській мові тридцять три,
Будують слово залюбки вони.

І першокласники і дошкільнята
По літерах навчаються читати.
То ж, дітки, починаймо по порядку -
З літери "А" - із самого початку.

Абетка відкривається,
Навчання починається.

Дві палички тонкі, стрункі
Одна до одної схилились.
Тож третьою з'єднаймо їх,
Щоб буква "А" зродилась.

Алла маленька
Встала раненько,
Личенько вмила,
Сонечко стріла.
Ручки здіймає,
Сонечко вітає.
Сонечко ллється,
До Алли сміється.

Біла, біла і легенька
Бігла хмарочка маленька,
Небосхилом поспішала,
Потім, наче сніг, розтала.

То земелька парувала,
З пари й утворилась
хмара.

Ніжна хмарочка біленька,
Мов пір'їночка легенька.

Вітерець її розвіяв,
Вона зникла з небосхилу.

Буква "В" на бублик схожа,-
Каже Галочка. - А може -
На вареник. - каже Вітя.
Тож уважно придивіться.

Веселий глечик гарну вдачу мав, -
Веселий виробив його гончар.
Яснів полудою глек свіжою,
Веселкою переливався ніжною,
Веселий глечик був старанний,
Сметаною наповнений вже зрання.
У ньому зберігали й мед духмянний:
Квітковий, липовий або гречаний,
Мед солоденький і корисний,
Його потрібно діткам їсти.

Гуси, гуси! Га-га-га!
Їсти хочете? Так-так!
Ця весела гра-промовка
Про гусей і злого вовка.

За горою вовк чатує
На гусей, гарчить, лютує.
Діти грають, веселяться
Вони вовка не бояться.

Вовка й гуси не злякались,
Всі додому позлітались.
Так скінчилася щасливо
Ця весела гра надиво.

Грім
Грім гуркоче:
Го-го-го-го-о!
Не злякаємось його.
Хоч насправді він сердитий,
Але ми сміливі діти.
Блискавка сяйнула вмиць,
Слідом грім уже гримить.
Це гроза гнівиться,
Хоче дощиком пролиться.

В Алфавіті буква "ґ"
Посіла місце своє.
Хоч і схожа з "Г" вона
І як рідна їй сестра,
Все ж за вимовою інша -
І дзвінкіша, - й голосніша.
Ґречна, трохи величава,
Вимовляє азвінко: - Ґава.
Тож, малята, прочитайте,
Вивчіть і запам'ятайте
П'яту букву в Алфавіті,
З п'явочкою на голівці.

Ґава

Прилетіла чорна ґава,
Мов ґадзиня, величава,
Крила чорні розпустила,
Дзьобика свого розкрила.

Сіла ґава на кілочок
Подала свій голосочок:
Кар-рр! Кар-рр!-
Спів у мене - Божий дар.

Вихвалялася співуха,
Та ніхто її не слухав.
Тільки гуси ґелґотали,
Над ґавою кепкували:

Якщо ґаву цю послухать,
То зів'януть зразу вуха.
На глум ґава не здалася,
Геть із двору подалася.

Хто з вас букви "Д" не знає? -
Вихователька питає, -
Залюбки я розповім.
Що нагадує "Д"? - Дім! -
Діти вигукнули враз, -
Так, розповім я вам нараз
Віршика, де буква "Д"
Дрібним дощиком впаде.

Дзвоник

Дзвоник дзвонить:
"Дзень-дзелень!"

Урочистий настав день!
Перше вересня надворі,
Вперше я іду до школи.
Білий бант на голові,
Нова сукня на мені,
У руці портфель блискучий,
А ще - квіточки пахучі.
Я давно на це чекала,
Мамі й татові сказала:
Буду вчитись на відмінно,
Все робитиму сумлінно,
Бо інакше не пристало,
Я дорослою вже стала.

Дощик

Дощику, дощику!
Зварим тобі борщику
В полив'янім горщику.
Ти ж, дощику, не барися,
На лани наші пролийся,
На городи і садочки,
На картоплю, огірочки,
На квіточки, на травицю,
Щоб розквітла вся земляця,
Щоб хороший був врожай,
І на хліб, на каравай.

Ескімо на паличці
Дмитрик їсть охоче.
Підсідає Галочка,
Загляда у очі.

Галочка, сестричка,
Аж слинки ковтає:
«Дай мені хоч трішки», -
Дмитрика благає.

Той сопе собі: - «Ага!
Чого захотіла!
Ти ж бо вчора все сама
Морозиво з'їла».

Присоромлена Галинка
Проковтнула язичка.
«Ет! Чому я вчора з'їла
Все морозиво сама».

Єдина Україна

Є така Країна
Вільна Україна,
Наша Батьківщина,
Соборна єдина.

Українські діти
Ростуть, немов квіти,
Під сонечком ясным,
На землі прекрасній.

Єднай, Україно,-
Матінко єдина,
Народ незборимий
Для щастя і миру!

Жабка у віночку

Сіла жабка на листочок.

"Маю звити я віночок",-

Думала про себе так.

Потім квакнула: "Квак-квак!"

Очі вирячила жаба,
Плигнула на берег жваво,
Квітів різних назбирала,
У віночок їх звивала.

Далі, як вінок звила,
На голівку одягла.
У водиці виглядалась
І на себе задивлялась.

Милувалась: "Квак" та "Квак",-
Промовляла: "Гарно як!"
Знову всілась на листочку
Проти сонечка в віночку.

Жу-жу-жу! Жу-жу-жу!
Веретенце я кружу,
Воно в'ється і кружляє,
Поруч ниточка співає.

Із м'якої вовни-мички
Будуть діткам рукавички,
Щоб не мерзли рученята,
Надівайте їх, малята.

Ой, дивіться - буква "З"

Схожа трішечки на "В".

Таж без палички вона

І дзижчить, немов бджола:

"Дз-з-з-з, дз-з-з-з!"

Гарний віршик в мене є,

Відшукайте в ньому "З".

"З" - Зима, "З" - Завірюха,

Зле завила та зле дмуха.

Доріжки, стежинки

Сховали сніжинки.

Зірок сестриці

Вкрили землицю.

Сліди замела

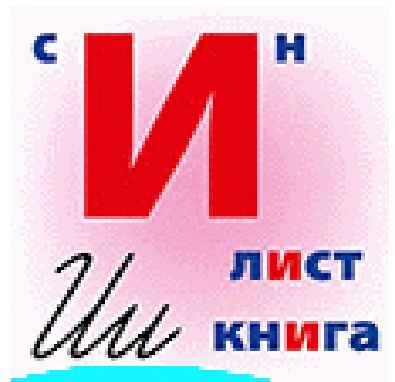
Заметіль снігова.

Та ось завірюха

Втомилася, вщухла.

Пішла відпочити,

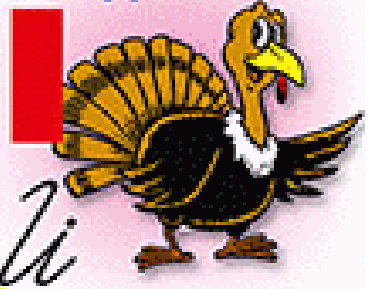
До намету спочити.

Хоч вона і голосна.
Але вимова тверда
Не передбачає українська мова
Написання «и» на початку слова
Листя, грибниця
Мир, жир,
Нива, диво,
Калина, малина,
Родина, Батьківщина.

«І» велика і маленька -
Літера струнка, тоненька
З крапочкою угорі,
Як голочка, тендітна
І з буквами м'яка, привітна.

Індик

Івасик-боягуз

Ішов Івась через місточок
Коли - стриб! - жабка на листочок.
Зелена та вирячкувата,
З бородавками ще й ротата.
Івасик кинувся тікати,
Задихався, прибіг до хати.
- Істота, - каже, - там незрозуміла,
Сердита. Ледь мене не з'їла.
Історія з ним трапилась така:
Від жаби він звичайної тікав.
Істотою сердитою назвав.
Що жабка мирна і корисна,
Він не знав.

"і" і "ї" різняться між собою
Кількістю крапок над головою.
Крапочка одна над літерою "і",
Та зате над "ї" - аж дві.

Їстівні гриби

У лісочку на горбочку
Виросла сім'я грибочків.
То - смачні гриби їстівні
І корисні, і престижні:

Білий гриб на імення - боровик
Шапку має рудувату,
М'якуш білий, ніжку сірувату.
Є їстівні ще - опеньки.

І великі, і маленькі.
Польський гриб, моховики,
Зонтик-гриб і маслюки,
Сироїжка - біла ніжка,
І лисички молоденьки,
Наче лієчки жовтеньки,
Зовсім крихітки - грибки
Найдрібніші часнички...

Неїстівні гриби
А отруйні і гіркі.
Неїстівні і їдкі:
Мухомори різні,

Їдучі і грізні.
Чортів гриб і синяки,
І строчки, дощовики,
Ще й бліда поганка.

Раджу я гриби вивчати
Треба тільки їстівні збирати.

жак

"Йой-йой, йой-йой-йой!" -

Кричить Петрусь. -

"Йоду вельми я боюсь!"

Мама йодом пальчик маже,

Вереді малому каже:

"Йойкати, кричать не треба,
Захворів, бач пальчик в тебе.

Йод пектиме лише мить,
Ранку вилікує вмить".

Тільки мама проказала,
Болю наче й не бувало.

Каже весело Петрусь:

"Йоду більше не боюсь!"

Качка-крячка

Качка крякає: "кря-кря"!
Малих діточок гука:
«Проминула небезпека,
Ворог звідси вже далеко!»

Каченята виринають,
Тихо у воді пірнають,
Корм шукають на обід -
Підкріпитися вже слід.

Що смакують качечки?-
Водорості і рачки,
А як крильця підростають,
На поля вони літають.

Зерняток опалих наклюватись,
Сили, мужності набратись.

Зозуля

"Ку-ку!" - лунає у ліску.
Хто сидить там на дубку,
"Ку-ку" виводить своє?
Так, вірно! - зозуля кує.
Хто бачив її і де?
Хто слухав "ку-ку" оте?
Сподобався спів чи ні?
Про все розкажіть мені.

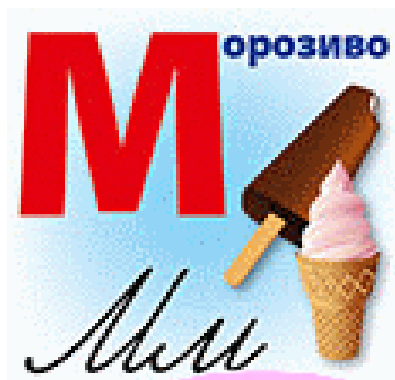

Лелека до нас прилетів
Із теплих далеких країв,
Приніс за собою весну
І синяву неба ясну,
Змостив лелека собі
Високо аж на стовпі
Просторе пташине гніздо.
Не кривдить лелеку ніхто,
То ж поруч з людьми у мирі
Живуть лелеченьки милі.
Вірніших за них немає,
Це кожна людина знає.

Марічка
У малої Марічки
Та й нові черевички.
Їй матуся купила,
Їм Марічка зраділа.

У малої Марічки
Дві короткі косички.
Заплете у косички
Мама донечці стрічки.

Іде до школи Марічка,
Хоч на зріст невеличка,
Щоб навчитись писати,
Лічити й читати.

Млинок

Млинок стоїть на горбку,
Меле зерно на муку.
Крила лапаті махають,
Аж-но до неба злітають.

Гей, млиночку-млинок.
Змели мукички з мішок
На пиріжки і медяники,
На паляниці і пряники
Та на смачні короваї
Людам з нового врожаю.

Ноти

"Ля-ля-ля, ля-ля-ля!"-
Заспівала нота "ля",
"Сі" виводила тоненько,
Вийшла пісня веселенька.

Діти пісню підхопили,
Танцювали і раділи.
Потім нотки вгамувались
І на місце повсідались.

Нотний стан їх похвалив:
- Ото диво, ото спів!
Ноти "ля" і "сі" музичні,
Голосисті, дуже зичні.

Познайомтесь - "О" кругленька
І велика і маленька.
Наче бубличок, віночок,
Як обручик, колобочок.
Ось зелений огірок,
Соковитенький горох.
Овочі городні
Зберемо сьогодні.

В алфавіті буква "П"
Посіда місце своє.
"П" потрібно пильнувати
І з повагою вивчати.

Петрик, Павлик, Пилипок
Завітали в дитсадок.
Посадили липки,
Хай радіють дітки.

Рудий кіт

Рудий, рудий, рудий кіт
Швидко видерся на пліт.
Від Рябка Рудий тікав
І сварився: "Мррр-мяу".
Рудий кіт той був хвалько
І не ладив він з Рябком.
Кіт себе всяк вихваляв,
А Рябка так зневажав:
"Цуцик наш, Рябло,
маленький,
Боязкий, а ще слабенький.
Не боюсь Рябка ніскільки -
Маю дуже гострі кігті".
То чого ж заліз на пліт
Хвалькуватий рудий кіт?
Часом не Рябка злякався,
Хоч допію вихвалявся?

Риба

Грім

Грім за блискавкою вмить
І гуркоче і гримить.
Ти чого так розходився?
Краще б дощиком умився.
Хмари грізний грім затряс,
Дощ рясний полився враз.
Від небесної води
Ожили лани, сади.

Хто у бубличка бочок відкусив,
З нього букву "С" утворив?
Сонце сяє золоте,
Сонях сонячний цвіте.
Догори голівку тягне,
Дотягтись до сонця прагне.
Сяє сонце в небі ясно,
Ой, вродило сливок рясно!

Трр-тук

Трр-тук, трр-тук!

Всівся дятлик на сук.

По корі дзьобиком б'є,

Лісом аж луна іде.

Дятлик їжу добуває,-

На обід комах шукає.

В лісі літує, зимує,

Ліс від шкідників рятує.

Звуки чуються в ліску

Дріб веселий: "трр-тук!"

Ці веселі барабани

Виграють у лісі зрання.

Улов

Уловив на обід Тарасик
У озері п'ять карасиків,
А ще - двійко линів
І дуже-дуже зрадів.

Смачна юшка на обід!
Уминали всі, як слід,
За обидві, за щоки
Жирних карасів й линків.

Вдалий видався улов,
Завтра хлопчик піде знов.
Рибу вудить спозаранку,
Буде юшка й до сніданку.

"Ф" нездужає, їй зле,
Тож вона і щічки дме.

Фарби

Різнобарвні фарби літа,
Наче ніжні самоцвіти.
Щоб ці фарби розрізнати,
Вчимось, дітки, фарбувати.

Фарба синя, як волошки в житі,
Синя — небо у блакиті,
А червона — маки і суниці,
Як малина, вишні, полуниці.

Фарби сонечка - оранжева, червона,
Фарба жовта - соняшник, лимони,
А зелена - як трава, горох
І ялинка, листя, огірок.

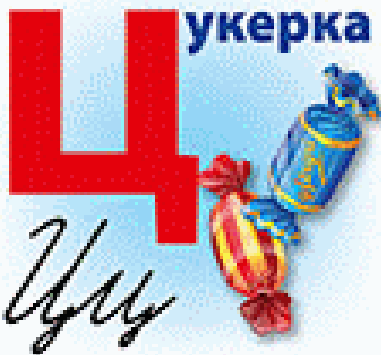
Ще багато фарб у літа.
Пригадаймо разом, діти!

Хто сховався під листок,
Під зелений лопушок?
Мабуть, то маленький Хрюша,
Він до сну охочий дуже.
Хрюшо, Хрюшо, прокидайся,
Чепурися і вмивайся.
Сонечко давно вже встало,
Землю щиро привітало.
Хрюша виліз з-під листка,
Вимив вуха, п'ятачка.
"Хрю!" - сказав, - "Мої вітання!
Хай усім щастить вже зрання!"

Молотильний ціп

Дужі руки, вправний ціп
За снопом молотять сніп.
Руки стискають ціпилно,
Ціпом в сніп вдаряють сильно.

Купа зерняток зростає,
Ціп молотить, аж співає.
Обмолотить жито ціп -
Змелемо муки на хліб.

Цапок

Цап-тато поважно іде,
Цапка насилу веде.
Цапок не йде, упинається,
Не слухає тата, пручається.
Маленький упертий цапок
Не хоче іти в дитсадок.
Скоріше б до школи піти,
Як старші сестричка й брати.
«Послухай, Цапку», - каже тато,
«До школи тобі ранувато.
Як сьомий мине, прийде час,
Тебе відведу в перший клас».
Послухався тата Цапок,
Охоче пішов в дитсадок.
Цапок татуса добре знає,
На вітер той слів не пускає.

Чучело

Ото сміх, ото втіха!-
Чудне чучело чмиха.
Чхнуло чучело: "Чхи-чхи!",
Позирає навкруги.

Чудеса самі, та й годі
У Федори у городі!
Чучелко вона зробила,
Ще й одержу начешила:

Сорочечку червоненьку,
Чумарочку чепурненьку,
А ще дідові штани
І на шию шарф рудий;

Із соломи бриль крислатий.
Чим не парубок завзятий?!
І веселе, і проворне
Вийшло чучело городнє.

Весь город розвеселився
Гарний сторож об'явився.
Буде грядки чатувати,
Від птахів оберігати.

Шарудить десь мишка,
Причаїлась кішка.
Хоче мишку зловити,
Щоб її, як слід, провчити.
Шасть до нірки мишка,
Не впіймала кішка.
Мишка хоч маленька
Та метка, швиденька.

Шу-шу-шу

**Ліс шепоче: "шу-шу-шу-у",-
Я ялинки колишу.
Шишки сплять уже смолові,
Їх змагає сон зимовий.**

**Ліс шепоче: "шу-шу-шу-у",-
Я їм казку розкажу,
Таємниці всі відкрию,
А як сонечко пригріє,
Співом всіх збуджу пташиним:
І галяви, і вершини.
Хай квітують, зеленіють
І радіють, багатіють.**

Щедрівочки

Дітки весело щедрують,
Вам щедрівочки дарують -
Щедрий вечір!

Побажаємо усім
Щедрівочок повний дім.
Щедрий вечір!

Щоб усі були щасливі
І щороку багатіли.
Щедрий вечір!
Щоб усім на диво
Пашниця родила.
Щедрий вечір!
Щоб здоров'я пильнували
І до віку доживали.
Щедрий вечір!

Щедрику, ведрику,
Дайте вареника,
Чи млинця, чи сальця,
Чи ковбаски півкільця!
Ми щедрівки проспівали,
Всім гараздів побажали.
Сіємо, віємо, посіваємо,
З Новим роком вітаємо!

Вам щедрівки веселенькі,
Нам цукерки солоденькі.
Відмикайте сундуки,
Діставайте п'ятаки.

М'який знак - такий знак,
Що не вимовиш ніяк.
Скільки не напружуй слуху,
Не почуєш ані звуку.
Заховався м'який знак
Поміж буквами в складах.
Ось наприклад: павільйон,
Редька, синька і мільйон.
Він пом'якшує тверді
Букви приголосні.
Знак стоїть і в кінні слова,
Щоб м'яка була вимова:
Ранець, радість, олівець,
Осінь, юність, молодець.
Літери єднаються в слові,
А слова у рідній мові.
Кожна літера потрібна:
І дзвінка, й м'яка - привітна,
І тверда, і голосна,
І глуха приголосна.

Буква "Ю" ніжна, м'якенька,
Вимовляється легенько.
З нею слів надто багато,
Спробуємо їх читати:

Юнга, юшка, малювати,
Юний, юрта, танцювати,
Ювілей, юрба, юрист,
Ювелір, любов, сюрприз.

Вимовляємо ми "Ю",
А вчувається - Й-у-у-у...
Але ж треба "Ю" писати,
Маємо запам'ятати.

"Я" - велика, "я" - мала

Теж утворює слова:

Я - ялинка зелененька,

Я - ягідка солоденька,

Я - ячмінь у полі,

Я - яхта у морі.

"Я" пом'якшує слова:

Сонечко ясніє ясно,

Вишеньки вродили рясно.

Хто літери вчить, той знає:

"Я" останнє місце

В Алфавіті посідає.